Για το φόβο της μελλούσης κολάσεως και ότι πρέπει εκείνος που θέλει να σωθεί ποτέ να μην αμελεί τη σωτηρία του (Αββάς Δωρόθεος)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 11 Ιουλίου, 2018

ΙΒ΄ Διδασκαλία

Ὅταν ἤμουν ἄρρωστος μέ πόνους στά πόδια μου, μερικοί ἀδελφοί, πού ἦρθαν νά μέ ἐπισκεφθοῦν μέ ρωτοῦσαν νά τούς πῶ τήν αἰτία, τῆς ἀρρώστιας, θέλοντας νά πετύχουν δυό πράγματα. Ἀπό τή μιά, νά μέ παρηγορήσουν καί νά μέ κάνουν νά ξεχάσω λίγο τόν πόνο μου καί ἀπό τήν ἄλλη, νά μοῦ δώσουν ἀφορμή νά τούς πῶ κάτι ὠφέλιμο. Ἀλλά ἐπειδή δέν μ᾽ ἄφηνε τότε ὁ πόνος νά σᾶς πῶ ἐκεῖνο πού ἤθελα, καλό εἶναι νά ἀκούσετε τώρα μερικά πράγματα πάνω σ᾽ αὐτό. Γιατί εἶναι εὐχάριστο νά διηγεῖται κανείς τή θλίψη, ὅταν αὐτή ἔχει πιά ξεπεραστεῖ. Καί στή θάλασσα, ὅταν ξεσηκώνεται φουρτούνα, πάντοτε στενοχωροῦνται ὅλοι οἱ ταξιδιῶτες. Μετά ὅμως, ἀφοῦ καταλαγιάσει ἡ θάλασσα, χαίρονται καί εὐχαριστοῦνται νά διηγοῦνται μεταξύ τους τά γεγονότα.
Εἶναι ὠφέλιμο, ἀδελφοί μου, ὅπως πάντα σᾶς λέω, καθετί νά τό ἀναφέρουμε στό Θεό καί νά λέμε ὅτι τίποτα δέν γίνεται χωρίς τό θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἀλλά, ἔστω καί ἄν ἀκόμα ὑπάρχει κάποια ἐξωτερική αἰτία, νά λέμε:
«Γνώριζε ὁ Θεός ὅτι ἔτσι εἶναι καλό καί συμφέρον καί ἔτσι ἔκανε».
Νά τί ἐννοῶ. Μποροῦσα νά πῶ ὅτι ἐπειδή ἔφαγα μέ ξένους καί βίασα λίγο τόν ἑαυτό μου γιά νά τούς εὐχαριστήσω, βάρυνε τό στομάχι μου καί τά πόδια μου ἔπαθαν φλεγμονή, ἡ ὁποία μοῦ προκάλεσε ρευματισμούς ἤ νά προφασισθῶ διάφορες ἄλλες αἰτίες – γιατί ἄν θέλει κανείς, δέν δυσκολεύεται νά βρεῖ τέτοιες αἰτίες. Ἀλλά πιό σωστό καί ὠφέλιμο εἶναι νά ποῦμε πώς ἤξερε ὁ Θεός ὅτι**αὐτό συμφέρει τήν ψυχή μου** καί ἔτσι ἔγινε.

Γιατί δέν ὑπάρχει τίποτα ἀπ᾽ ὅσα κάνει ὁ Θεός, πού νά μήν εἶναι καλό , ἀλλά ὅλα εἶναι καλά, καί πολύ καλά μάλιστα. **Δέν πρέπει λοιπόν νά λυπᾶται κανείς γιά ὅσα τοῦ συμβαίνουν, ἀλλά ὅλα, ὅπως εἶπα, νά τά βλέπει κάτω ἀπό τήν Πρόνοια τοῦ Θεοῦ καί νά εἰρηνεύει**.

Ὑπάρχουν μερικοί πού λυποῦνται τόσο πολύ μέ τίς θλίψεις πού τούς συμβαίνουν, ὥστε νά μήν θέλουν πιά καί τήν ἴδια τή ζωή τους καί νά θεωροῦν τό θάνατο εὐχάριστο πράγμα, γιά ν᾽ ἀπαλλαγοῦν ἀπ᾽ αὐτές1. **Αὐτό ὅμως τό παθαίνει κανείς ἀπό μικροψυχία καί πολλή ἀμάθεια, ἀγνοώντας τή φοβερή ἀνάγκη πού βρίσκεται ἡ ψυχή μετά τήν ἔξοδό της ἀπό τό σῶμα.** Τό ὅτι βρισκόμαστε

στόν κόσμο αὐτόν, ἀδελφοί μου, εἶναι μεγάλη φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ. Ἐπειδή ὅμως ἀγνοοῦμε ὅσα συμβαίνουν ἐκεῖ, θεωροῦμε πολύ βαριά τά ἐδῶ. Δέν εἶναι ὅμως ἔτσι. Δέν ξέρετε τί λέει στό Γεροντικό; Ρώτησε κάποιος ἀδελφός, πολύ ἐπιμελής καί δραστήριος στά πνευματικά, ἕνα Γέροντα λέγοντας: «Ἡ ψυχή μου ἐπιθυμεῖ τό θάνατο».

Καί τοῦ λέει ὁ Γέροντας:

«Αὐτό συμβαίνει ἐπειδή ἡ ψυχή σου ἀποφεύγει τή θλίψη καί δέν ξέρει ὅτι ἡ μέλλουσα θλίψη εἶναι πολύ χειρότερη ἀπό τήν ἐδῶ».

Καί παρόμοια κάποιος ἄλλος ρώτησε ἕνα Γέροντα λέγοντας:

«Γιατί μοῦ συμβαίνει νά αἰσθάνομαι ἀκηδία ὅταν κάθομαι στό κελλί»;

Καί τοῦ ἀπαντάει ὁ Γέροντας:

«Ἐπειδή ἀκόμα δέν γνώρισες οὔτε τήν ἀνάπαυση πού προσδοκᾶμε οὔτε τήν κόλαση πού μᾶς περιμένει. Γιατί, ἄν ἤξερες καλά αὐτά τά δυό, καί ἄν ἀκόμα τό κελλί σου ἦταν γεμάτο σκουλήκια, ὥστε νά εἶσαι βουτηγμένος σ᾽ αὐτά μέχρι τό λαιμό, θά ὑπέμενες χωρίς νά ἀκηδιάζεις».

Ἀλλά ἐμεῖς θέλουμε νά σωθοῦμε, χωρίς ἀγρύπνια καί κόπο. Γι᾽ αὐτό καί λιποψυχᾶμε στίς θλίψεις, ἐνῶ ἔχουμε καθῆκον νά εὐχαριστοῦμε μᾶλλον τό Θεό καί νά μακαρίζουμε τούς ἑαυτούς μας, γιατί ἀξιωνόμαστε νά στενοχωρηθοῦμε λίγο ἐδῶ, γιά νά βροῦμε ἐκεῖ μικρή ἀνάπαυση.

Ἔλεγε καί ἕνας Ἀββᾶς:

«Ἐκεῖνος πού προσεύχεται νά φύγει γρηγορότερα ἀπό αὐτόν τόν κόσμο, ἐνῶ ἀκόμα εἶναι γεμάτος πάθη, μοιάζει μέ ἄνθρωπο πού παρακαλεῖ τό ξυλουργό νά κομματιάσει τό κρεββάτι τοῦ ἀρρώστου, γιά νά τόν γλυτώσει ἀπό τήν ἀρρώστια»2.

Γιατί μέ αὐτό τό σάρκινο σῶμα ξεφεύγει λίγο ἡ ψυχή ἀπό τά πάθη της καί βρίσκει παρηγοριά. Τρώει, πίνει, κοιμᾶται, ζεῖ κοντά μέ τούς ἄλλους, συντροφεύεται ἀπό ἀγαπητά του πρόσωπα. Ὅ**ταν ὅμως χωριστεῖ ἀπό τό σῶμα, μένει μόνο ἡ ψυχή μέ τά πάθη της καί τιμωρεῖται πάντοτε ἀπ᾽ αὐτά, παραμένοντας σ᾽ αὐτά καί ὑποφέροντας ἀπό τήν ἐνόχλησή τους σάν νά βρίσκεται σέ καμίνι, καί καταξεσχίζεται ἀπ᾽ αὐτά, ὥστε νά μήν μπορεῖ νά φέρνει στό νοῦ της οὔτε τόν ἴδιο τό Θεό**. Γιατί **καί μόνον ἡ μνήμη τοῦ Θεοῦ παρηγορεῖ τήν ψυχή**, ὅπως λέει καί στόν Ψαλμό: «*Ἔφερα στό νοῦ μου τό Θεό καί εὐφράνθηκα*» (Ψαλμ. 76 : 4)3. Οὔτε καί αὐτό ὅμως δέν τό ἐπιτρέπουν τά πάθη.

Θέλετε νά σᾶς πῶ ἕνα παράδειγμα γιά νά ἐννοήσετε τί θέλω νά πῶ μ᾽ αὐτό; Ἄς ἔρθει κάποιος ἀπό σᾶς νά τόν κλείσω σέ σκοτεινό κελλί καί νά μή φάει, νά μήν πιεῖ, νά μήν κοιμηθεῖ, νά μή συναντήσει κανέναν, νά μήν ψάλει, νά μήν προσευχηθεῖ, οὔτε νά θυμηθεῖ καθόλου τό Θεό, γιά τρεῖς μόνον μέρες, καί τότε θά μάθει τί τοῦ κάνουν τά πάθη. Καί αὐτό συμβαίνει ἐφόσον ἀκόμα βρισκόμαστε ἐδῶ. Πόσο μᾶλλον ὅταν χωριστεῖ ἡ ψυχή ἀπό τό σῶμα καί παραδοθεῖ σ᾽ αὐτά καί μείνει μόνη μ᾽ αὐτά!

Ἄραγε πόσα ἔχει ἡ ταλαίπωρη ψυχή νά ὑποφέρει ἀπό τά πάθη της. Μπορεῖτε καί ἀπ᾽ αὐτά πού ζοῦμε ἐδῶ νά καταλάβετε ἐκείνη τή θλίψη. Γιατί, ὅταν κανείς ἔχει πυρετό, τί εἶναι ἐκεῖνο πού τόν καίει; Ποιά φωτιά ἤ ποιά ξύλα δημιουργοῦν ἐκείνη τή φλόγα; Καί ἄν τύχει νά ἔχει κανείς σῶμα ἀσθενικῆς κράσεως, δέν εἶναι ἡ ἴδια ἡ ἀνημποριά του πού τόν καίει καί τόν ταράσσει πάντοτε καί θλίβει τή ζωή του; Τό ἴδιο συμβαίνει καί μέ τήν ἐμπαθή ψυχή. Πάντοτε βασανίζεται ἡ ταλαίπωρη ἀπό τήν ἴδια τήν κακομοιριά της, ἔχοντας διαρκῶς τήν πικρή ἀνάμνηση καί τήν ὀδυνηρή παραμονή τῶν παθῶν, πού τήν καίουν καί τήν καταφλέγουν ἀδιάκοπα. Καί ἀκόμα, ποιός μπορεῖ νά μιλήσει, ἀδελφοί μου, γιά τούς φοβερούς ἐκείνους τόπους, γιά τά σώματα ἐκεῖνα πού δημιουργοῦν στήν ψυχή τέτοια καί τόση ὀδύνη καί τή βασανίζουν, χωρίς νά φθείρονται, γιά τή φοβερή ἐκείνη φωτιά, γιά τό σκοτάδι, γιά τίς ἀνελέητες καί βασανιστικές δυνάμεις, γιά τά ἀμέτρητα ἄλλα βασανιστήρια, πού ἀναφέρονται μέ πολλούς τρόπους στίς θεῖες Γραφές, ὅλα ἀνάλογα μέ τίς κακές πράξεις καί τούς κακούς λογισμούς τῶν ψυχῶν; Γιατί, ὅπως ἀκριβῶς οἱ ἅγιοι ὁδηγοῦνται σέ τόπους φωτεινούς καί σέ ἀγγελική εὐφροσύνη, ἀνάλογα μέ τίς καλές τους πράξεις, ἔτσι καί οἱ ἁμαρτωλοί ἀπομονώνονται σέ τόπους σκοτεινούς καί ζοφερούς καί γεμάτους φόβο καί τρόμο, ὅπως λένε οἱ ἅγιοι. Γιατί, τί φοβερότερο καί ἐλεεινότερο ὑπάρχει ἀπό ἐκείνους τούς τόπους πού προορίζονται γιά τούς δαίμονες; Τί ἄλλο πιό πικρό ἀπό τήν κόλαση, στήν ὁποία καταδικάζονται; Καί ὅμως τιμωροῦνται καί οἱ ἁμαρτωλοί μαζί μέ τούς δαίμονες, ὅπως λέει ἡ Γραφή: «*Φύγετε μακριά μου οἱ καταραμένοι στήν αἰώνια φωτιά πού ἑτοιμάστηκε γιά τό διάβολο καί τούς ἀγγέλους του*»4 (Ματθ. Κε΄ : 41).

Φοβερότερο ὅμως εἶναι ἐκεῖνο πού λέει ὁ **Ἅγ. Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος**:
«*Καί ἄν ἀκόμα δέν ὑπῆρχε τό πύρινο ποτάμι καί ἄν δέν παράστεκαν οἱ φοβεροί ἐκεῖνοι ἄγγελοι καί μόνον καλοῦσαν ὅλους τούς ἀνθρώπους καί ἄλλους μέν τούς ἐπαινοῦσαν καί δόξαζαν καί ἄλλους τούς ἀπόδιωχναν γεμάτους ἀτίμωση – γιά νά μήν δοῦν τή δόξα τοῦ Θεοῦ – θά ὑπῆρχε ἄραγε ἄλλη τιμωρία πικρότερη ἀπό ἐκεῖνο τό βασανιστήριο τῆς ντροπῆς καί τῆς ἀτιμίας καί τήν ὀδύνη τοῦ ξεπεσμοῦ ἀπό τόσα ἀγαθά*»;5

Γιατί τότε καί μόνο ὁ ἔλεγχος τῆς συνειδήσεως καί μόνον ἡ ἀνάμνηση τῶν πράξεών μας, ὅπως εἴπαμε πρίν, εἶναι χειρότερα ἀπό ἀμέτρητες καί ἀνήκουστες τιμωρίες.

Γιατί ἐκεῖ οἱ ψυχές θυμοῦνται ὅλα ὅσα τούς συνέβηκαν ἐδῶ, ὅπως λένε οἱ Πατέρες,

καί δέν μποροῦν τίποτα ἀπ᾽ αὐτά νά ξεχάσουν τότε. Μ᾽ ἐκεῖνο δέ πού λέει στόν Ψαλμό: «*Ἐκείνη τήν ἡμέρα θά χαθοῦν ὅλοι οἱ διαλογισμοί τους*» (Ψαλμ. 145 : 4), ἐννοεῖ τούς διαλογισμούς αὐτῆς τῆς ζωῆς, δηλαδή γιά σπίτια, γιά τόπους, γιά γονεῖς, γιά τά παιδιά καί γενικά κάθε δοσοληψία. Αὐτά χάνονται ὅταν χωρίσει ἡ ψυχή ἀπό τό σῶμα, τίποτα ἀπό αὐτά δέν θυμᾶται καί δέν φροντίζει. Ὅσα δέ ἔπραξε σύμφωνα μέ τήν ἀρετή ἤ ἀκολουθώντας ἕνα πάθος, αὐτά θυμᾶται καί τίποτα ἀπό αὐτά δέν ξεχνάει. Ἀλλά ἄν ἕνας ὠφέλησε κάποιον ἤ ὠφελήθηκε ἀπό κάποιον, πάντοτε θυμᾶται καί ἐκεῖνον πού ὁ ἴδιος ὠφέλησε καί ἐκεῖνον ἀπό τόν ὁποῖον ὠφελήθηκε. Παρόμοια, ἄν ἔπαθε κακό ἀπό κάποιον ἤ ἄν ὁ ἴδιος ἔβλαψε κάποιον, πάντοτε θυμᾶται καί ἐκεῖνον πού τόν ἔβλαψε καί αὐτόν πού βλάφτηκε ἐξαιτίας του. Τίποτα, ὅπως εἶπα, ἀπ᾽ ὅσα ἔπραξε σ᾽ αὐτόν τόν κόσμο δέν ξεχνάει ἡ ψυχή. Ἀντίθετα ὅλα τά θυμᾶται, μετά τό χωρισμό της ἀπό τό σῶμα, πιό ἔντονα καί πιό ξεκάθαρα, ἐπειδή εἶναι ἀπαλλαγμένη ἀπό τό γήινο αὐτό σῶμα.

Κάποτε μιλούσαμε μέ κάποιο μεγάλο Γέροντα γι᾽ αὐτό τό θέμα καί ἔλεγε ὁ Γέροντας αὐτός ὅτι ἡ ψυχή θυμᾶται, μετά τήν ἔξοδό της ἀπό τό σῶμα, τό πάθος πού τό ἔκανε πράξη καί τήν ἁμαρτία καί τό πρόσωπο μέ τό ὁποῖο τήν ἔκανε. Καί ἐγώ τοῦ ἔλεγα: «*Ἴσως νά μήν εἶναι ἔτσι, ἀλλά ἴσως παραμένει ἡ συνήθεια πού ἀπέκτησε ἡ ψυχή ἀπό τή διάπραξη τῆς ἁμαρτίας καί αὐτή θά θυμᾶται*».

Καί περάσαμε πολλή ὥρα διαφωνώντας πάνω σ᾽ αὐτό τό θέμα, θέλοντας νά τό διευκρινίσουμε. Καί δέν μποροῦσε νά πειστεῖ ὁ Γέροντας ἀλλά ἐπέμενε ὅτι καί αὐτό τό εἶδος τῆς ἁμαρτίας θυμᾶται καί τόν τόπο ἀκόμα καί τό πρόσωπο πού ἁμάρτησε μαζί του. Καί ἄν πραγματικά εἶναι ἔτσι, τόσο τό χειρότερο γιά μᾶς, ἄν δέν προσέχουμε τόν ἑαυτό μας. Γι᾽ αὐτό πάντα σᾶς λέω, φροντίστε νά καλλιεργεῖτε καλούς λογισμούς, γιά νά τούς βρεῖτε ἐκεῖ. Γιατί, ὅ,τι ἔχει κάνει κανείς ἐδῶ, αὐτό θά τόν συνοδεύσει καί αὐτό θά ἔχει ἐκεῖ. Ἄς φροντίσουμε νά γλυτώσουμε ἀπό μιά τέτοια ὀδυνηρή κατάντια, ἀδελφοί μου, ἄς ἀγωνιστοῦμε, καί ὁ Θεός θά μᾶς ἐλεήσει. Γιατί Αὐτός εἶναι, ὅπως λέει καί ὁ Ψαλμός «*Ἡ ἐλπίδα ὁλόκληρης τῆς γῆς καί αὐτῶν πού βρίσκονται μακριά στή θάλασσα*» (Ψαλμ. 64 : 6). Ἐκεῖνοι πού βρίσκονται στά πιό μακρινά σημεῖα τῆς γῆς, εἶναι ὅσοι βρίσκονται σέ τέλεια κακία καί ἐκεῖνοι πού βρίσκονται μακριά στή θάλασσα εἶναι ὅσοι παραμένουν σέ τέλεια ἄγνοια. Καί ὅμως καί ὅλων αὐτῶν ἐλπίδα εἶναι ὁ Χριστός.

Πρέπει νά καταβάλλουμε λίγο κόπο, ἄς μοχθήσουμε λοιπόν γιά νά βροῦμε ἔλεος. Ἄν ἔχει κανείς ἕνα χωράφι καί τό παραμελήσει καί χερσωθεῖ, ὅσο τό παραμελεῖ τόσο γεμίζει ἀγκάθια καί τριβόλια. Ὅταν ὅμως ἔρθει νά τό καθαρίσει, ἀνάλογα μέ τό πόσο γεμάτο εἶναι, τόσο θά ματώσουν τά χέρια του, προσπαθώντας νά ξεριζώσει τά ἀγριόχορτα ἐκεῖνα, πού ἄφησε νά μεγαλώσουν τόν καιρό τῆς ἀμελείας του. Γιατί, εἶναι ἀδύνατο νά μή θερίσει κανείς ὅ,τι ἔσπειρε. Πρέπει δέ ἐκεῖνος πού θέλει νά καθαρίσει τό χωράφι του πρῶτα – πρῶτα νά ξεριζώσει καλά ὅλα, τ᾽ ἀγριόχορτα. Γιατί ἄν δέν ξεριζώσει καλά ὅλες τίς ρίζες τους, ἀλλά τά κόψει μόνον ἀπό πάνω, θά

φυτρώσουν πάλι. Πρέπει λοιπόν κανείς νά βγάλει, ὅπως εἶπα, καί τίς ἴδιες τίς ρίζες τους καί ἀφοῦ τό καθαρίσει καλά ἀπό τά ἀγριόχορτα καί τ᾽ ἀγκάθια καί τά ὅμοια τους, νά τό ἰσοπεδώσει καί νά σπάσει τούς σβώλους καί ἔτσι νά τό ὀργώσει. Καί ἀφοῦ πρῶτα τό περιποιηθεῖ τότε νά σπείρει τόν καλό σπόρο. Γιατί, ἄν μετά ἀπό τόση περιποίηση τό ἀφήσει ἄσπαρτο, φυτρώνουν πάλι τ᾽ ἀγριόχορτα καί βρίσκουν τό χῶμα μαλακό καί πρόσφορο ἀπό τήν περιποίηση, καί ριζώνουν βαθιά καί μεγαλώνουν καί πολλαπλασιάζονται περισσότερο.

Τό ἴδιο συμβαίνει καί μέ τήν ψυχή. Πρῶτα πρέπει νά κόψει κάθε παλαιά ἐμπαθή προσκόλληση καί τίς κακές συνήθειες πού ἔχει – γιατί **δέν ὑπάρχει τίποτα χειρότερο ἀπό τήν κακή συνήθεια**. Ὁ **Ἅγιος Βασίλειος** λέει: «*Δέν εἶναι μικρός ὁ ἀγώνας πού χρειάζεται νά κάνει κανείς γιά νά ἀπαλλαγεῖ ἀπό τή συνήθεια. Γιατί ἡ συνήθεια πού μέ τό χρόνο ἑδραιώνεται, παίρνει κατά κανόνα δύναμη δεύτερης φύσεως*»6.

Πρέπει λοιπόν ν᾽ ἀγωνιστεῖ κανείς, ὅπως εἶπα, ὄχι μόνο ἐνάντια στίς κακές συνήθειες καί τά πάθη, ἀλλά καί ἐνάντια στίς αἰτίες πού τά προκαλοῦν καί πού εἶναι οἱ ρίζες τους. Ἄν δέν βγοῦν οἱ ρίζες, θά ξαναφυτρώσουν τ᾽ ἀγκάθια. Γιατί ὑπάρχουν μερικά πάθη πού, ἄν κόψει κανείς τίς αἰτίες τους, τ᾽ ἀποδυναμώνει. Ὅπως ὁ **φθόνος**. Ἀπό μόνος του δέν εἶναι τίποτα, ἀλλά ἔχει πολλές αἰτίες. Μιά ἀπ᾽ αὐτές εἶναι ἡ φιλοδοξία – γιατί θέλοντας νά δοξασθεῖ κανείς, φθονεῖ ὅποιον δοξάζεται ἤ ὅποιον προτιμᾶται. Παρόμοια καί ἡ **ὀργή** προέρχεται καί ἀπό πολλά ἄλλα αἴτια ἀλλά περισσότερο ἀπό τή φιληδονία. Αὐτό διηγεῖται κάποιος γιά ἕναν ἅγιο ὅτι ἔλεγε: «*Γι᾽ αὐτό ἀρνοῦμαι τίς ἡδονές, γιά νά κόψω τίς αἰτίες τοῦ θυμοῦ*»7.

Καί ὅλοι **οἱ Πατέρες λένε ὅτι κάθε πάθος γεννιέται ἀπ᾽ αὐτά τά τρία βασικά πάθη, τῆς φιλοδοξίας, τῆς φιλαργυρίας καί τῆς φιληδονίας** 8, ὅπως μέ διάφορους τρόπους σᾶς ἔχω πεῖ.

Πρέπει νά κόψει λοιπόν κανείς, ὄχι μόνον τά πάθη ἀλλά καί τίς αἰτίες πού τά προκαλοῦν· καί ἔτσι νά εὐπρεπίσει τά ἤθη του μέ τή **μετάνοια**, μέ τά δάκρυα καί τότε ν᾽ ἀρχίσει νά σπέρνει τόν καλό σπόρο, πού εἶναι τά καλά ἔργα, γιατί, ὅπως ἀκριβῶς εἴπαμε γιά τό χωράφι ὅτι ἄν, ἀφοῦ τό καθαρίσει καί τό περιποιηθεῖ ὁ γεωργός, δέν σπείρει καλό σπόρο, φυτρώνουν τ᾽ ἀγριόχορτα καί βρίσκουν μαλακό καί καλοσκαμμένο χῶμα καί ριζώνουν πιό βαθιά, τό ἴδιο συμβαίνει καί στόν ἄνθρωπο.

Ἄν δηλαδή, ἀφοῦ διορθώσει τά ἤθη του καί μετανοήσει γιά τίς πράξεις τοῦ παρελθόντος, παραμελήσει τήν ἀγαθοεργία καί τήν προσπάθεια γιά τήν ἀπόκτηση τῶν ἀρετῶν, πραγματοποιεῖται σ᾽ αὐτόν ἐκεῖνο πού λέει τό Εὐαγγέλιο: «Ὅταν τό ἀκάθαρτο πνεῦμα βγεῖ ἀπό τόν ἄνθρωπο τριγυρίζει σέ ξερότοπους ζητώντας

ἀνάπαυση καί ἀφοῦ δέν τή βρίσκει πουθενά λέει: «Θά γυρίσω πίσω στό σπίτι μου ἀπ᾽ ὅπου ἔφυγα». Καί γυρίζοντας πίσω τό βρίσκει ἀκατοίκητο, δηλαδή ἄδειο ἀπό κάθε ἀρετή καί καθαρό καί στολισμένο. Τότε πηγαίνει καί βρίσκει ἄλλα ἑπτά δαιμόνια χειρότερα ἀπ᾽ αὐτό καί τά παίρνει μαζί του καί ἀφοῦ καταλάβουν τό χῶρο κατοικοῦν πλέον ἐκεῖ καί παθαίνει ὁ ἄνθρωπος χειρότερα ἀπ᾽ ὅ,τι εἶχε πρίν ὑποστεῖ (Λουκ. Ια΄: 24-27).

Γιατί **εἶναι ἀδύνατο ἡ ψυχή νά παραμείνει στήν ἴδια κατάσταση, ἀλλά βαδίζει προοδευτικά εἴτε στό καλύτερο, εἴτε στό χειρότερο. Γι᾽ αὐτό καθένας πού θέλει νά σωθεῖ πρέπει, ὄχι μόνον νά μήν κάνει τό κακό, ἀλλά νά ἐργάζεται τό ἀγαθό**, ὅπως λέει στόν Ψαλμό: «*Ἀπομακρύνσου ἀπό τό κακό καί κάνε τό καλό*» (Ψαλμ. 36 : 27). Δέν εἶπε: «Ἀπομακρύνσου ἀπό τό κακό» μόνον, ἀλλά καί «κάνε τό καλό». Δηλαδή, ἄν συνήθιζε κανείς νά εἶναι ἄδικος, πρέπει νά φτάσει ὄχι μόνον νά μήν ἀδικεῖ κανέναν ἀλλά καί νά κάμει ἔργα δικαιοσύνης.

Ἄν ἦταν ἄσωτος πρέπει ὄχι μόνον νά φτάσει νά μήν ἀσωτεύει, ἀλλά καί νά ἐγκρατεύεται.

Ἄν ἦταν ὀργίλος, πρέπει ὄχι μόνον νά μήν ὀργίζεται, ἀλλά νά ἀποκτήσει καί πραότητα.

Ἄν ἦταν κανείς πολύ θρασύς, πρέπει ὄχι μόνον νά μήν ἐκφράζεται μέ θράσος, ἀλλά καί νά ταπεινώνεται.

Καί αὐτό σημαίνει τό «ἀπομακρύνσου ἀπό τό κακό καί κάνε τό καλό»9. Γιατί**κάθε πάθος ἔχει καί τήν ἀντίστοιχη ἀρετή του.** Ἡ ὑπερηφάνεια ἔχει τήν ταπεινοφροσύνη, ἡ φιλαργυρία ἔχει τήν ἐλεημοσύνη, ἡ ἀσωτία τήν ἐγκράτεια, ἡ ἀνυπομονησία τήν ὑπομονή, ἡ ὀργή τήν πραότητα, τό μίσος τήν ἀγάπη. Καί μέ λίγα λόγια, κάθε πάθος ἔχει, ὅπως εἶπα, τήν ἀντίστοιχη ἀρετή του.

Αὐτά σᾶς τά εἶπα πολλές φορές. Ὅπως ἀκριβῶς λοιπόν βγάλαμε ἀπό μέσα μας τίς ἀρετές καί βάλαμε στή θέση τους τά πάθη, ἔτσι**πρέπει νά κοπιάσουμε ὄχι μόνο νά βγάλουμε τά πάθη, ἀλλά καί νά ξαναβάλουμε τίς ἀρετές καί νά τίς ἑδραιώσουμε στίς θέσεις τους. Γιατί οἱ ἀρετές μᾶς δόθηκαν ἀπό τό Θεό κατά τή δημιουργία**. Ἐπειδή, ὅταν δημιούργησε ὁ Θεός τόν ἄνθρωπο, τοῦ ἔσπειρε μέσα του τίς ἀρετές, ὅπως λέει ἡ Ἁγία Γραφή: «*Ἄς δημιουργήσουμε τόν ἄνθρωπο “κατ᾽ εἰκόνα” δική μας καί “καθ᾽ ὁμοίωσιν”*» (Γεν. 1 : 26).

Κατ᾽ εἰκόνα εἶπε, ἐπειδή ὁ Θεός δημιούργησε τήν ψυχή ἄφθαρτη καί αὐτεξούσια. “Καθ᾽ ὁμοίωσιν” δέ ἐννοεῖ, ὅ,τι ἔχει σχέση μέ τήν ἀρετή 10. Γιατί λέει: «*Γίνετε οἰκτίρμονες ὅπως καί ὁ Πατέρας σας ὁ οὐράνιος εἶναι οἰκτίρμων*» (Λουκ. Στ΄ : 36), «*Γίνετε ἅγιοι γιατί ἐγώ εἶμαι ἅγιος*» (Λευϊτ. 11 : 44). Καί πάλι ὁ Ἀπόστολος εἶπε:

«*Νά εἴσαστε μεταξύ σας ἀγαθοί καί ἀγαθοπροαίρετοι*» (Ἐφεσ. Δ΄ : 32).

Καί λέει ὁ Ψαλμός ὅτι: «*Εἶναι ἀγαθός ὁ Κύριος γι᾽ αὐτούς πού ὑπομένουν*» (Θρῆν. Ἱερ. 3 : 25) καί ἄλλα σχετικά. Αὐτό σημαίνει τό «*καθ᾽ ὁμοίωσιν*». Ὥστε μᾶς ἔδωσε ὁ Θεός τίς ἀρετές μαζί μέ τήν ὑπόστασή μας, **τά πάθη ὅμως δέν τά εἶχαμε μαζί μέ τήν ὑπόστασή μας, οὔτε καί αὐτά τά ἴδια τά πάθη ἔχουν καμιά οὐσία καί ὑπόσταση, ἀλλά ὅπως ἀκριβῶς οὐσιαστικά τό σκοτάδι δέν ὑπάρχει, ἀλλά εἶναι μιά παθητική κατάσταση τοῦ ἀέρα πού – ὅπως λέει ὁ Μέγας Βασίλειος11, παρουσιάζεται μόλις λείψει τό φῶς – ἔτσι εἶναι καί τό σκοτάδι τῶν παθῶν**. Ἀφοῦ, μέ τή φιληδονία, ξεστράτισε ἐναντίον της.

Ἔχουμε λοιπόν ἀνάγκη, ὅπως ἀκριβῶς σᾶς εἶπα, καί γιά τό χωράφι, μετά ἀπό τό προσεκτικό καθάρισμα, ἀμέσως νά σπείρουμε τόν καλό σπόρο, ὥστε αὐτός νά φέρει καί τόν ἀνάλογο καλό καρπό. Πρέπει ἀκόμα ὁ γεωργός, μόλις ρίξει τόν καλό σπόρο, ἀμέσως νά τόν κρύψει καί νά τόν θάψει στή γῆ, γιατί ἔρχονται τά πουλιά καί τόν ἁρπάζουν καί χάνεται. Καί ἀφοῦ τόν κρύψει περιμένει τό ἔλεος τοῦ Θεοῦ, μέχρι νά βρέξει καί νά φυτρώσει ὁ σπόρος. Γιατί, καί ἄν κάνει ὁ γεωργός χίλιους κόπους καθαρίζοντας, φροντίζοντας καί σπέρνοντας, δέν βρέξει ὅμως ὁ Θεός νά ποτίσει τό σπόρο, πάει χαμένος ὅλος ὁ κόπος του. Ἔτσι πρέπει καί ἐμεῖς, καί **ἄν ἀκόμα κάνουμε κάτι καλό νά τό σκεπάζουμε μέ τήν ταπεινοφροσύνη καί νά ἀναθέτουμε στό Θεό τήν ἀδυναμία μας, παρακαλώντας Τον νά εὐλογήσει τόν κόπο μας, γιατί διαφορετικά πάει χαμένος.**

Συμβαίνει πολλές φορές καί μετά τή βροχή καί τό φύτρωμα τοῦ σπόρου, νά μήν ξαναβρέξει γιά πολύ καιρό, καί τότε ξεραίνεται τό φύτρο καί χάνεται. Γιατί ἔχει ἀνάγκη πότε – πότε ἀπό τή βροχή καί ὁ σπόρος καί τό φύτρο, μέχρι νά στερεωθεῖ. Ὅμως οὔτε καί τότε δέν μπορεῖ κανείς νά ξεγνοιάσει. Γιατί μερικές φορές ἀφοῦ μεγαλώσει καί κάνει στάχυ, πέφτει ἀκρίδα ἤ χαλάζι ἤ κάτι ἄλλο, καί χάνει τόν καρπό. Τό ἴδιο συμβαίνει καί μέ τήν ψυχή. **Ὅταν κοπιάσει καί καθαριστεῖ ἀπ᾽ ὅλα τά πάθη πού ἀναφέραμε, καί καταβάλει ἄοκνη προσπάθεια γιά τήν ἀπόκτηση τῶν ἀρετῶν, πρέπει νά εἶναι πάντοτε στραμμένη στό ἔλεος τοῦ Θεοῦ καί στή σκέπη Του, γιά νά μήν τήν ἐγκαταλείψουν καί χαθεῖ** . Γιατί ὅπως ἀκριβῶς εἴπαμε γιά τό σπόρο ὅτι καί μετά τό φύτρωμα καί τό μεγάλωμα καί τήν καρποφορία, ἄν δέν βρέξει πότε-πότε ξεραίνεται καί χάνεται, τό ἴδιο συμβαίνει καί μέ τόν ἄνθρωπο. Ἄν, ἀφοῦ προσπαθήσει καί κάνει πολλά, πάρει ὅμως ὁ Θεός τή Χάρη καί τή σκέπη Του καί τόν ἐγκαταλείψει, χάνεται. **Ἡ δέ ἐγκατάλειψη παραχωρεῖται στόν ἄνθρωπο ἐκεῖνο πού ἐπιχειρεῖ πράγματα ἀντίθετα ἀπό τήν πνευματική του κατάσταση**, π. χ. ἄν κάποιος εἶναι εὐλαβής καί πέσει σέ ἀδιαφορία, ἤ ταπεινός καί πέσει στή θρασύτητα. Καί δέν ἐγκαταλείπει ὁ Θεός τόσο τόν ἀδιάφορο ἄν ἀδιαφορήσει, οὔτε τό θρασύ ἄν συμπεριφερθεῖ μέ θρασύτητα, ὅσο ἐγκαταλείπει τόν εὐλαβή ἄν ἀδιαφορήσει καί τόν ταπεινό, ἄν θρασυνθεῖ. Αὐτό σημαίνει τό νά ἁμαρτήσει κανείς ἀντίθετα μέ τήν κατάστασή του καί ἀπ᾽ αὐτό

προέρχεται ἡ ἐγκατάλειψη. Γι᾽ αὐτό καί **ὁ Ἅγιος Βασίλειος διαφορετικά κρίνει τήν ἁμαρτία τοῦ εὐλαβοῦς καί διαφορετικά τοῦ ἀδιάφορου**.

Ὅταν τέλος φυλάξει κανείς τόν ἑαυτόν του ἀπ᾽ ὅλα αὐτά πρέπει νά προσέχει, ὥστε, **ἄν κάνει ἕνα μικρό καλό, νά μήν τό κάνει μέ κενοδοξία ἤ ἀνθρωπαρέσκεια ἤ σύμφωνα μέ κάποιον ἀνθρώπινο λογισμό καί χάσει ἀπ᾽ αὐτό τό μικρό καί ὅλα ὅσα ἔχει κάνει** – ὅπως εἴπαμε γιά τήν ἀκρίδα καί τό χαλάζι καί τά παρόμοια. Καί ὅπως συμβαίνει καί στά θέματα τῆς γεωργίας, καί ὅταν ἀκόμα δέν πάθει τίποτα ὁ καρπός, ἀλλά φυλαχθεῖ μέχρι τό θερισμό, οὔτε τότε δέν πρέπει νά ξεγνοιάσει ὁ γεωργός. Γιατί πολλές φορές συμβαίνει, καί ἀφοῦ θερίσει κανείς τό χωράφι του καί καταβάλει ὅλους τούς κόπους του, νά ἔρθει ἕνας κακός ἄνθρωπος μέ μίσος στήν καρδιά του καί νά βάλει φωτιά στόν καρπό ἐκεῖνο καί νά καταστρέψει ὅλο τόν καρπό καί τόν κόπο τοῦ γεωργοῦ. Ὥστε λοιπόν μέχρι νά δεῖ ὅτι καθάρισε καλά τό σπόρο καί τόν ἔβαλε στήν ἀποθήκη, δέν μπορεῖ νά ξεγνοιάσει. Παρόμοια καί ὁ ἄνθρωπος. Καί ὅταν ἀκόμα καταφέρει νά ξεφύγει ἀπ᾽ ὅλα ὅσα εἴπαμε, δέν πρέπει οὔτε τότε νά ξεγνοιάσει. Γιατί συμβαίνει μετά ἀπ᾽ ὅλα αὐτά, νά βρίσκει τρόπους ὁ διάβολος νά τόν πλανᾶ ἤ μέ δικαιώματα ἤ μέ ὑπερηφάνεια ἤ βάζοντάς του λογισμούς ἀπιστίας ἤ αἱρέσεως. Καί τότε καταστρέφει ὄχι μόνον ὅλους τούς καρπούς του, ἀλλά καί τόν χωρίζει ἀπό τό Θεό. Καί ὅ,τι δέν μπόρεσε νά καταφέρει προσπαθώντας νά τόν ρίξει σέ κακές πράξεις, τό καταφέρνει μέ τό νά τόν ρίξει σ᾽ ἕνα λογισμό. Γιατί **εἶναι δυνατόν ἀκόμα καί ἕνας λογισμός νά σταθεῖ ἱκανός νά χωρίσει κάποιον ἀπό τόν Θεό, ἄν τόν δεχθεῖ καί συμφωνήσει μαζί του. Ὥστε ἐκεῖνος πού θέλει πραγματικά νά σωθεῖ δέν πρέπει νά ξεγνοιάσει μέχρι τήν τελευταία του ἀναπνοή. Εἶναι λοιπόν ἀνάγκη νά καταβάλλουμε πολύ κόπο καί φροντίδα καί συνεχή προσευχή, ὥστε ὁ Θεός μέ τήν ἀγαθότητά Του νά μᾶς σκεπάσει καί νά μᾶς διασώσει, γιά τή δόξα τοῦ ἁγίου ὀνόματός Του**. Ἀμήν.

---

1 Ἡ κατανόηση τοῦ θέματος τῆς παρατάσεως τῆς ἐπίγειας ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου σάν καρποῦ τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Θεοῦ δίνει νέα διάσταση στό θέμα τῆς μετάνοιας καί τῆς συναισθήσεως τοῦ σκοποῦ καί τοῦ νοήματος τῆς ζωῆς. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος καταλάβει ὅτι ζεῖ «κατά χάριν», καί ὄχι ὅπως νομίζει «φυσικά», θ᾽ ἀλλάξει ὁπωσδήποτε ὀπτική γωνία καί θ᾽ ἀτενίσει τή θέση του στή ζωή σάν χρέωση στό κεφάλαιο τῆς ἀγάπης καί τῆς συγκαταβάσεως τοῦ Θεοῦ.
Μόνον ψυχές φωτισμένες ἀπό τήν ἐνοίκηση τοῦ Παρακλήτου Πνεύματος σάν τόν ἀββά Δωρόθεο μποροῦν νά ἔχουν τέτοια ὀντολογική θεώρηση καί τέτοια ἀνθρωπολογική τοποθέτηση.

2 Μαρκ. Ἐρημ. (Εὐάγρ.) P.G. 65, 908B.

3 «*Ἔχεις ἐν σεαυτῷ τήν συμμαχίαν, ἥν κἀγώ καί πᾶς ὁ βουλόμενος. Θελῆσαι δεῖ μόνον, ὁρμῆσαι μόνον. Ἐγγύς ἡ παράκλησις, ἐν τῷ στόματί σου, καί ἐν τῇ καρδίᾳ σου· Ἐμνήσθην τοῦ Θεοῦ, φησί, καί εὐφράνθην. Τί μνήμης ἑτοιμότερον; Μνήσθητι καί σύ, καί εὐφράνθητι. Ὦ τοῦ εὐπορίστου τῆς ἰατρείας! Ὦ τοῦ τάχους τῆς θεραπείας! Ὦ τοῦ μεγέθους τῆς δωρεᾶς! Οὐ κομίζει μόνον ὀλιγοψυχίαν καί λύπην μνημονευθείς ὁ Θεός, ἀλλά καί εὐφροσύνην ἐργάζεται*». (Γρηγ. Ναζ. P. G. 35, 968C).

4 Πρέπει νά σημειωθεῖ ἡ θέση πού παίρνει ὁ ἀββάς Δωρόθεος στό θέμα τῆς μελλούσης κολάσεως.
Ὅπως ἀκριβῶς ἡ ἔξωση τοῦ Ἀδάμ ἀπό τόν Παράδεισο δέν εἶναι ἐκδίκηση καί τιμωρία ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ «*διά τήν προσβληθεῖσαν Θείαν Δικαιοσύνην*», ἔτσι καί ἡ μέλλουσα γέεννα δέν ἀποτελεῖ ἀποκατάσταση «*τῆς προσβληθείσης θείας Δικαιοσύνης*», ἀλλά τραγική συνέπεια τῆς ἐκπτώσεως τοῦ ἀνθρώπου ἀπό τά «*κατά φύσιν*» καί διαιώνιση τῶν συνεπειῶν αὐτῆς. Ἡ ἔμφαση στό σημεῖο τῆς ὀδύνης πού προέρχεται ἀπό τήν ἴδια τήν ψυχή γιατί τῆς λείπουν οἱ ἐπίγειες παρακλήσεις, ἡ μοναξιά, ἡ ἀπουσία τοῦ Θεοῦ, ἡ μνήμη τῶν ἁμαρτιῶν της καί ἡ παράδοση στίς δυνάμεις τοῦ σκότους, δίνει ὅλες τίς διαστάσεις τῆς τραγικότητας καί τοῦ ἀποτροπιασμοῦ πού προκαλεῖ αὐτή ἡ αἰώνια καταδίκη. Ταυτόχρονα ὅμως δίνει ἀπάντηση στόν ἐπιπόλαιο συλλογισμό μερικῶν σύγχρονων ἀνθρώπων –«ὁ Θεός δέν εἶναι κακοῦργος, ἄρα δέν ὑπάρχει κόλαση» ἤ «ἡ κόλαση καί ὁ παράδεισος εἶναι ἐδῶ»– καθώς ἐπίσης καί στίς δογματικές παρεκκλίσεις τῆς Δυτικῆς θεολογίας (πρβλ. Π. Νέλλα· Ἡ περί δικαιώσεως διδασκαλία Ν. Καβάσιλα. Πειραιεύς 1975).

5 Ἰ. Χρυσ. P.G. 47, 294.

6 «*Οὐκοῦν ἵνα μήτε διά ὀφθαλμῶν μήτε διά ὤτων ἐρεθισμούς εἰς ἁμαρτίαν δεχώμεθα καί κατά τό λανθάνον προσεθισθῶμεν αὐτῇ καί ὥσπερ τύποι τινές καί χαρακτῆρες τῶν ὁρωμένων καί ἀκουομένων ἐναπομείνωσι τῇ ψυχῇ εἰς ὄλεθρον καί ἀπώλειαν καί ἵνα δυνηθῶμεν ἐπιμένειν τῇ προσευχῇ ἀφιδιάζωμεν πρῶτον κατά τήν οἴκησιν. Οὕτω γάρ ἄν καί τοῦ προλαβόντος ἔθους περιγενόμεθα, ἐν ᾧ ἀλλοτρίως ἐζήσαμεν τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ (οὐ μικρός δέ οὗτος ἀγών, τῆς ἑαυτοῦ συνηθείας περιγενέσθαι· ἔθος γάρ διά μακροῦ χρόνου βεβαιωθέν φύσεως ἰσχύν λαμβάνει), καί τούς ἐξ ἁμαρτίας δέ σπίλους ἐκτρῖψαι δυνησόμεθα τῇ τε φιλοπόνῳ προσευχῇ καί τῇ ἐπιμόνῳ μελέτη τῶν τοῦ Θεοῦ θελημάτων*». (Μ. Βασίλειος P.G. 31, 926B). Καί: «*Ἕξις μέν ἀπό συνηθείας, ἀπό δέ ἕξεως φύσις ἐγγίνεσθαι εἴωθεν. Χαλεπόν δέ καί δύσκολον μετακινῆσαι, ἤ μεταβαλεῖν φύσιν, πλήν τῷ Θεῷ δυνατόν, φύσις γάρ οὐκ ἀντιτάσσεται τῷ Θεῷ*».

7 «*Διά τοῦτο περιαιρῶ τάς ἡδονάς, ἵνα τάς τοῦ θυμοῦ περικόψω προφάσεις. Οἶδα γάρ αὐτόν ἀεί μαχόμενον ὑπέρ τῶν ἡδονῶν, καί ἐκταράσσοντά μου τόν νοῦν, καί τήν*

γνῶσιν ἀποδιώκοντα». (Εὐάγ. P.G. 40, 1252B - Νεῖλ. P.G. 79, 1200).

8 Μαρκ. Ἐρημ. P.G. 65, 917CD.

9 Μ. Βασλ. P.G. 31, 1085AB.

10 «*Εἰ τοίνυν τις ἐν τῷ βίῳ μιμήσαιτο τῆς θείας φύσεως τά γνωρίσματα, ἐκεῖνο γίνεται τρόπον τινά οὗ τήν μίμησιν ἐναργῶς ἐνεδείξατο*». (Γρηγ. Νύσ. P.G. 44, 1177B).

11 «*Λέγομεν τοίνυν καί τοῦτο τό σκότος μή κατ᾽ οὐσίαν ὑφεστηκέναι, ἀλλά πάθος εἶναι περί τόν ἀέρα στερήσει φωτός ἐπιγινόμενον*». (Μ. Βασ. P. G. 29, 40C). Καί: «*Σκότος μέν, ἀήρ ἐστερημένος φωτός· φῶς δέ οὐσία διαλυτική σκότους*». (Μ. Βασ. P.G. 30, 408D).

[Ἀπό τό βιβλίο: «Ἀββᾶ Δωροθέου ἔργα ἀσκητικά» (ΙΒ΄ Διδασκαλία σελ. 289-299), Ἐκδόσεις «ΕΤΟΙΜΑΣΙΑ», Ἱερά Μ. Τιμίου Προδρόμου Καρέα]

(Πηγή ηλ, κειμένου: HristosPanagia3.blogspot.com*)*